

อัตลักษณ์ศิลปะผ้าทอพื้นบ้านเขมรถิ่นไทยในประเพณีประดิษฐ์สร้างของชุมชนบ้านตารอด ตำบลสวาย จังหวัดสุรินทร์

Khmer Local Textile Art Identity on the Invented Tradition of Ban Ta Rord

Sawai Sub District Surin Province.

กรกนก แก้วเกิด¹, เมตตา ศิริสุข², และพิทักษ์ น้อยวังคลัง³
Konkanok kaeokoed¹, Mateta Sirisuk², and Pitak Noiwangklang³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยและสร้างสรรค์ศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3}อาจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Master Student of Fine and Applied Arts Research and Creation, Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham

^{2,3}Lecturer from the Faculty of Fine and Applied Arts, Mahasarakham University

Corresponding Author E-mail: konkanok.kru@gmail.com

Received: 10 September 2020

Revised: 4 November 2020

Accepted: 16 November 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผ้าทอพื้นบ้านในบริบทประเพณีท้องถิ่นที่เกิดจากการรื้อฟื้นและประดิษฐ์อัตลักษณ์ศิลปะผ้าทอของคนในชุมชนเขมรถิ่นไทยจังหวัดสุรินทร์ ที่ศึกษาการสืบทอดและการดำรงอยู่ของงานประเพณีในพื้นที่ดั้งเดิมที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมว่ามีกรนำผ้าไหมมาเป็นองค์ประกอบและกระบวนการประกอบสร้างอย่างไร โดยใช้แนวคิดประเพณีประดิษฐ์ของ อีริก ฮอบส์บอว์ม และนำเสนอศิลปะผ้าทอพื้นบ้านที่ถูกใช้ในงานประเพณี ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพ และเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของการใช้ผ้าทอในพิธีกรรมที่เกิดขึ้นของชุมชนเขมรถิ่นไทย จากกลุ่มประชากรผู้ใช้ผ้าทอพื้นบ้าน โดยมุ่งเน้นศึกษาศิลปะผ้าทอพื้นบ้านเขมรถิ่นไทยในประเพณีประดิษฐ์สร้างของชุมชนบ้านตารอดตำบลสวาย จังหวัดสุรินทร์ในบริบทประเพณีสำคัญในท้องถิ่น 2 ประเพณี ได้แก่ 1) ประเพณีขึ้นเขาสวาย 2) ประเพณีแห่นางตาน ผลการศึกษาพบว่า การศึกษา ประเพณีประดิษฐ์ ผ่านงานประเพณีขึ้นเขาสวายและประเพณีแห่นางตาน ถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ของผ้าทอพื้นบ้านที่มีบทบาทต่อสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชน และในระดับจังหวัด ว่าแนวคิดประเพณีประดิษฐ์ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ในงานประเพณีท้องถิ่นที่เกิดขึ้นช่วงปี พ.ศ.2559 เป็นต้นมา เป็นการประดิษฐ์ประเพณีที่ได้ประกอบสร้างกิจกรรมขึ้นมาใหม่ โดยมีผ้าไหมซึ่งมีชื่อเสียงของจังหวัดเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อ สะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับผ้าทอพื้นบ้านอย่างขาดกันมิได้ บทความนี้ต้องการเสนอว่าการนำผ้าทอที่มีลวดลายทางศิลปะอันสวยงามแฝงไปด้วยจิตวิญญาณของช่างทอสามารถสะท้อนปฏิบัติการและความสัมพันธ์ของผู้คน ชุมชนบริบทประเพณีท้องถิ่นสมัยใหม่ได้ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านพื้นที่ของประเพณีอันจะเป็นการขยายความรู้เรื่องประเพณีประดิษฐ์ให้กว้างออกไปและก่อให้เกิดคุณูปการทางการศึกษาต่อไปสำหรับผู้สนใจในประเด็นเหล่านี้

คำสำคัญ: ศิลปะผ้าทอ, ชุมชนเขมรถิ่นไทย, ประเพณีประดิษฐ์, ผ้าทอพื้นบ้าน

Abstract

The purpose of this research was: to study local textile art in the context of local customs. It consisted of reviving and inventing the identity of textile art of people in the Khmer community in Surin province. They learned the inheritance and sustainability of traditional customs that are social phenomena. It is about the usage of silk to be the composition and building process. We used the concept 'Invented tradition' of Eric

Hobsbawm and presented local textile art that was used in the festival. We presented with qualitative research, in-depth interview information, and participatory and non-participatory observation about the usage of textile in the rite that occurred in the Khmer community. It was from the people who used local textile. We focused on the study of the Khmer local textile art on the invented tradition of Ban Ta Rord, Sawai Sub District, Surin province in the context of 2 important local traditions. They are as follows: (1) Loeng Phanom Sawai tradition (2) San Donta tradition. The study found that the study of invented tradition from the Loeng Phanom Sawai tradition and San Donta tradition was so important. It made us understand the phenomena of local textile that has a social role and occurs both in community and provincial levels. The invented tradition can be explained as a phenomena at local festivals that have occurred since 2016. It was the invention of the tradition that invented the new activity in the tradition by using the famous silk of the province on the belief system. It reflected the social relations that inseparably connected to the local textile. In this abstract, we would like to present the usage of textile with beautiful artistic patterns and it occult with the spirit of weaver. It can reflect the operations and relationships of people about the context of modern community and local traditions. It is a phenomenon that occurred from the area of tradition. It can expand the knowledge about invented tradition to be wider and it can cause further educational benefit for whoever is interested in these topics.

Keywords: Textile art, Thai khmer, The Invention of tradition, Local textile

บทนำ

ประเพณี ปัจจุบันล้วนผ่านการประดิษฐ์สร้าง และถูกถ่ายทอดออกมาเป็นแบบแผนให้เป็นที่ยอมรับทางสังคม (Eric Hobsbawm เจ้าของทฤษฎี “ประเพณีประดิษฐ์” (The invention of Tradition) ได้นำเสนอแนวคิดที่ว่า สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นตามธรรมชาติ “ประเพณี” สังคมจะหยิบยักวัตถุดิบทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม เรื่องเล่า ตำนาน ประวัติศาสตร์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาดัดแปลง ต่อเติม ประยุกต์ ทำให้เป็น ประเพณีพิธีกรรม และมีแบบแผนการปฏิบัติที่แน่นอน เกิดการปฏิบัติซ้ำ โดยการอ้างอิงอดีตที่ยาวนานมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ กลายเป็นที่ยอมรับและเป็นข้อปฏิบัติทางสังคมนั้น ๆ และการดำรงอยู่ของประเพณีๆ จำเป็นต้องปรับตัวให้ตอบสนองต่อสภาวะการณ์ปัจจุบัน เพื่อสามารถรับใช้สถานการณ์ทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจที่กำลังก้าวเข้าสู่สภาวะสมัยใหม่ (Eric Hobsbawm; อ้างถึงในเอกรินทร์ พึ่งประชา, 2545)

จังหวัดสุรินทร์ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์แห่งหนึ่ง ผู้คนในพื้นที่อาศัยอยู่ร่วมกันมายาวนานด้วยกันอย่างสันติสุข ถึงแม้แต่ละเชื้อชาติจะมีประเพณีสำคัญที่แตกต่างกันก็ตาม หนึ่งในกิจกรรมที่จังหวัดสุรินทร์ได้ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรและกวยจัดขึ้นคือ ประเพณีแซนโฌนตา และประเพณีขึ้นเขาสวาย โดยมีศิลปินอีสานใต้ จิตอาสา มาสร้างสรรค์งานและแสดงโชว์ความเป็นศิลปะ ผ้าทอ อันสวยงามและหลากหลาย อาทิ การประกวดชบวนรถผ้าไหม การพ่อนรำโดยนางรำใส่ชุดผ้าไหม การประกวดเดินแบบโชว์ผ้าไหม การประกวดลวดลายผ้าไหมของแต่ละชุมชน ซึ่งงานโชว์ศิลปะผ้าทอเหล่านี้ กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเจ้าของบ้าน (คนจังหวัดสุรินทร์) หรือเจ้าของสถานที่ต่าง ๆ ที่สละพื้นที่ หน้าบ้านหรือบริเวณบ้านเพื่อให้เป็นสถานที่โชว์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของประเพณีท้องถิ่นให้เกิดขึ้น และสำเร็จลุล่วงจนจบงาน เมื่อกล่าวถึงผ้าทอ นอกจากจะเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว ยังเป็นผลงานทางด้านศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่บ่งบอกถึงประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชนในสังคมนั้น ๆ ความงามในลวดลาย ความประณีตของฝีมือ การรู้จักแก้ปัญหาในวัสดุอุปกรณ์อย่างชาญฉลาด แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและอารยธรรมความเจริญของกลุ่มชน ที่สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมการทอผ้า จนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นความ

งามของผ้าทอนั้น บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นความสุนทรีย์ของชาวบ้าน ลักษณะความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยการทอผ้าพื้นบ้านนี้ทำให้เราได้ทราบถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านเป็นอย่างดี (รุจชา ลาภา และคณะ, 2536, น. 22) เช่นเดียวกับจังหวัดสุรินทร์ที่มีผ้าทอไหม หรือผ้าทอพื้นบ้าน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งนอกจากจะเป็นเครื่องนุ่งห่มที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์แล้ว การทอผ้าไหมยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่สะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ไม่ต่างจากผ้าไหมสุรินทร์ที่เป็นมรดกตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาช้านาน เราสามารถพบเห็นการทอผ้าไหมกระจายอยู่แทบทุกหมู่บ้านทั่วทั้งจังหวัด และผ้าไหมสุรินทร์ก็เป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างชื่อเสียงและรายได้เสริมที่สำคัญให้แก่เกษตรกรในชุมชน มูลค่าการค้าขายผ้าไหมในแต่ละปีเป็นจำนวนเงินหลายร้อยล้านบาท ซึ่งเมื่อรัฐบาลเห็นความสำคัญของผ้าทอในชุมชน หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุรินทร์จึงได้จัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมเอกลักษณ์การแต่งกายด้วยผ้าไทยจังหวัดสุรินทร์ สนองนโยบายของรัฐบาลที่จะรณรงค์ปลูกกระแสความเป็นไทยไปยังประชาชนให้หันมาร่วมกันอนุรักษ์และภูมิใจในวัฒนธรรมความเป็นไทย ผ่านการแต่งกายด้วยผ้าไหม ที่ปัจจุบันได้พัฒนามาตัดเย็บเพื่อการสวมใส่ในทุกกิจกรรมของชีวิตประจำวันได้ไม่แพ้ผ้าใยสังเคราะห์อื่น ๆ เมื่อหน่วยงานรัฐเข้ามาให้ความสำคัญ ผู้ใหญ่ได้กลายเป็นตัวอย่างการสวมใส่ผ้าไหมให้แก่เยาวชน ทำให้เยาวชนปรับเปลี่ยนมุมมองเรื่องการใส่ผ้าไหมไม่เป็นเพียงของคนแก่เท่านั้น ทั้งยังก่อให้เกิดการรักสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างไว้ให้และรื้อฟื้นอดีตที่หายไปรวมทั้งประดิษฐ์สิ่งใหม่เพื่อช่วยให้ผ้าทอพื้นบ้านนำเสนอใจยิ่งขึ้น สิ่งหนึ่งที่ทำให้ผ้าทอไหมพื้นบ้านของจังหวัดสุรินทร์ได้เป็นที่รู้จักแก่สายตาคนภายนอกนั้นก็คือ งานประเพณีท้องถิ่น ที่มีการสอดแทรกกิจกรรมการรณรงค์ และอนุรักษ์การสวมใส่ผ้าไหมเข้าร่วมงานประเพณีตั้งแต่คนระดับในชุมชน ไปจนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ต่างเลือกสรรผ้าทอที่งามที่สุดเพื่อมาใส่อวดสายตาคนภายนอกที่มาเที่ยวชมงานประเพณีที่จังหวัดจัดขึ้น ซึ่งพบว่ามีการประเพณีที่สำคัญมากมายที่ส่งเสริมและผลักดันให้คนหันมาแต่งกายด้วยผ้าไทย ได้แก่ ประเพณีบวชนาคช้าง งานประเพณีขึ้นเขาสวาย เคาะระฆังพันใบ ไหว้ 9 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ งานช้างและกาชาดสุรินทร์ ประเพณีแซนโถงตา กันตริ้ม การแต่งงาน หรือแซนการ (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2555, น.6)

ดังนั้น จากเหตุและปรากฏการณ์ดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาประเพณีที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนในชุมชนเขมรถิ่นไทย กระบวนการสืบทอดและการดำรงอยู่ของงานประเพณีในพื้นที่ดั้งเดิมที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมว่ามีนำผ้าไหมมาเป็นองค์ประกอบในกระบวนการประกอบสร้างที่สำคัญ 2 ประเพณี ได้แก่ 1) ประเพณีขึ้นเขาสวาย 2) ประเพณีแซนโถงตา ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีการประดิษฐ์ประเพณี “The invention of Tradition” ของ Eric Hobsbawm and Terence Ranger (1983) ที่ให้นิยามว่าประเพณีในความหมายใหม่ และเสนอว่าประเพณีเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ การศึกษาประเพณีที่เกิดขึ้นใหม่หรือประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ มาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับกระบวนการใช้ผ้าทอในงานประเพณีเพื่อเชื่อมโยงให้เห็นว่า แนวคิดดังกล่าวสามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร และผ้าทอพื้นบ้านในบริบทประเพณีท้องถิ่นที่เกิดจากการรื้อฟื้นและประดิษฐ์ขึ้นเกิดเป็นอัตลักษณ์ศิลปะผ้าทอของคนในชุมชนเขมรถิ่นไทยจังหวัดสุรินทร์เป็นอย่างไร นำไปสู่การทำทอผ้าไหมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเชื่อมโยงอ้างอิงความสัมพันธ์ดั้งเดิมในอดีต และอ้างอิงอดีตจนเกิดการสร้างประเพณีประดิษฐ์ สู่การใช้ผ้าทอในรูปแบบใหม่ให้กับงานประเพณีที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผ้าทอพื้นบ้านในบริบทประเพณีท้องถิ่นที่เกิดจากการรื้อฟื้นและประดิษฐ์อัตลักษณ์ศิลปะผ้าทอของคนในชุมชนเขมรถิ่นไทยจังหวัดสุรินทร์

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสารอาทิ หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อมูลความเป็นมาของประเพณีแบบดั้งเดิม การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการลงพื้นที่สังเกตการณ์และสัมภาษณ์ในงานประเพณี ระหว่างปีพ.ศ. 2559-2563 ทั้งมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ตลอดจน การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ ในด้านการทอผ้าไหม ด้านการประกอบพิธีกรรมประเพณี นักท่องเที่ยว รวมถึงกลุ่มประชากรผู้ใช้ผ้าทอพื้นบ้านในงานประเพณี โดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ประเด็นการสัมภาษณ์คือศิลปะผ้าทอพื้นบ้านของชาวเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์มีความสำคัญอย่างไร ใช้อย่างไร มีผลต่อผู้ใช้และผู้มาพบเห็นผ้าทอในงานประเพณีท้องถิ่นนี้อย่างไร เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปประเด็นเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการประดิษฐ์ประเพณี ในการตีความหมายของศิลปะผ้าทอพื้นบ้านเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาผ้าทอพื้นบ้านในบริบทประเพณีท้องถิ่นที่เกิดจากการรื้อฟื้นและประดิษฐ์อัตลักษณ์ศิลปะผ้าทอของคนในชุมชนเขมรถิ่นไทยจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ศิลปะผ้าทอพื้นบ้านในบริบทประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ 1) ประเพณีขึ้นเขาสวาย 2) ประเพณีแซนโถงตา ผู้วิจัยได้สรุปวิเคราะห์ผลการศึกษาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการประดิษฐ์ประเพณี “The invention of Tradition” ของ Eric Hobsbawm and Terence Ranger (1983) มาเป็นกรอบการวิเคราะห์ ปรากฏการณ์ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผ้าทอพื้นบ้านในงานประเพณีท้องถิ่นของชุมชนตนเองมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อดำรงอยู่ของชุมชน โดยผู้วิจัยมองผ่านศิลปะผ้าทอพื้นบ้านของชุมชนเขมรถิ่นไทยที่นำมาใช้ในงานพิธีกรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชาวเขมรถิ่นไทยในจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

1. ประเพณีขึ้นเขาสวาย คือ การรื้อฟื้นการใช้ผ้าทอพื้นบ้านในงานประเพณีขึ้นเขาสวาย เป็นการจัดกิจกรรมประเพณีขึ้นเขาสวาย เป็นประเพณีนำไปสู่การทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม หรือตอบสนองสังคมที่มีการโยกย้ายความเป็นอดีต นอกจากนั้นประเพณียังนำไปสู่การทำความเข้าใจถึงกระบวนการรื้อฟื้นทางศิลปะวัฒนธรรม ทั้งจากการอ้างอิงความสัมพันธ์ดั้งเดิมในอดีต รวมทั้งการผลิตสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ ในขณะที่เดียวกันการรื้อฟื้นประเพณีดั้งเดิมยังเป็นเครื่องมือในการรับใช้กลุ่มบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว คนในชุมชน บุคคลในหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมประเพณีขึ้นเขาสวาย และเนื่องด้วยระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป การนุ่งผ้าไหมได้ลดน้อยถอยลงทำให้ทางหน่วยงานภาครัฐทั้ง อบจ. อบต. ร่วมกันสืบสานอนุรักษ์ การรื้อฟื้นประเพณีความเป็นดั้งเดิมขึ้นมา ได้แก่ 1) ผู้ร่วมงานสวมใส่ผ้าทอพื้นบ้าน 2) การทำบุญ แห่พระพุทธรูปขึ้นเขา เป็นปัจจัยหลักในการประกอบสร้างอัตลักษณ์การใส่ผ้าไหมขึ้นเขาสวายแสดงลวดลายผ้าทอซึ่งต้องมีในทุกๆปีจนถึงปัจจุบัน โดยผู้ชายจะสวมใส่ผ้าโสร่ง หรือมีผ้าสไบคาดเอว ส่วนผู้หญิงก็นุ่งผ้าถุงไหม ผ้าขึ้นใหม่ลวดลายต่าง ๆ 3) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ กิจกรรมการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ บนเขาพนมสวาย กิจกรรมการประกวดขบวนแห่ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่นจากองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ใกล้เคียง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ สนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดขบวนแห่ ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลนาบัว องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย องค์การบริหารส่วนตำบลไพร และองค์การบริหารส่วนตำบลประทัดบุ โดยแต่ละขบวนแห่จะต้องจัดรูปขบวนที่สื่อให้เห็นถึงศิลปะวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์ที่เกี่ยวข้องกับเขาสวาย และสามารถเพิ่มเติมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดรูปขบวนตามความเหมาะสม โดยทุกปีจะเริ่มขบวนแห่ในเวลา 09:09 น. ขบวนแห่ทุกขบวนจะทยอยเคลื่อนขบวนขึ้นเขาสวายตามลำดับไปจนถึงบริเวณลานแสดงช้างสลูประจักษ์ภูหลวงปู่ดูลย์ อตุโล สุดท้ายพบกับกิจกรรมการแสดงวัฒนธรรมประเพณีและการละเล่นพื้นบ้าน ขบวนแห่ต่าง ๆ ประกอบด้วย ป้ายประเพณีขึ้นเขาสวาย ขบวนกลองยาว ขบวนรถบุปผชาติ ขบวนตุง ขบวนแห่นางงามสามเผ่า (เขมร ลาว กวย) เป็นกิจกรรมการประดิษฐ์ขึ้นมา

ภายหลังเพื่อผลักดันทำให้ผ้าไหมมีราคามากขึ้น โดยผู้ที่มาร่วมงานจะแต่งกายด้วยชุดผ้าไหม ผ้าสุรินทร์ ตามประเพณีท้องถิ่น เพื่อกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เก้ายี่ คือ พระใหญ่ รอยพระพุทธรูปจำลอง อัฐิหลวงปู่ดูลย์ พระพุทธรูปองค์ดำ หลวงปู่สวน ปราสาทหินพนมสวาย ศาลเจ้าแม่กวนอิม เต่าหินศักดิ์สิทธิ์ สระน้ำศักดิ์สิทธิ์ และ 4) กิจกรรมพิธีสะเดาะเคราะห์รับโชค ผู้ที่มาร่วมพิธีทำบุญสะเดาะเคราะห์ ให้ใส่เสื้อสีขาวหรือสวมชุดขาวมาร่วมงานในครั้งนี้ด้วยซึ่งจัดเป็นบางปีเท่านั้น การรื้อฟื้นและประดิษฐ์ประเพณีขึ้นเขาสวาย เป็นการจัดกิจกรรมนำไปสู่การทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่ก่อตัวขึ้นจากการหยิบยกเรื่องราวประวัติศาสตร์พิธีกรรม งานเฉลิมฉลอง และข้อปฏิบัติต่างๆของสังคมมาตีความใหม่ ต่อเติม และปรับปรุงนำมาปฏิบัติให้เป็นรูปแบบใหม่เพื่อจุดมุ่งหมายร่วมกันบางอย่างในช่วงเวลาที่สังคมกำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่เศรษฐกิจการเมือง และสังคม ทั้งนี้ การประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมนี้มักเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น กรณีการนำประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์ที่มีการนำมาอ้างอิงเพื่อสร้างประเพณีประดิษฐ์ ประเพณีขึ้นเขาสวาย หากมองในด้านอัตลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีประเพณีขึ้นเขาสวาย เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรมในช่วงเวลาหนึ่ง ที่จัดขึ้นในรอบหนึ่งปี และเป็นวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งก่อสร้างทางสังคม ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งหรือตายตัว งานประเพณีมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมรวมถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และนโยบายทางสังคมในขณะนั้น ๆ ด้วย ดังนั้นอัตลักษณ์ทั้งหลายมีกระบวนการถูกผลิตให้เกิดขึ้น ได้สร้างความหมายต่าง ๆ ผ่านทางระบบของการสร้างภาพตัวแทน ที่มีความสัมพันธ์กับสังคมในชุมชนเขมรถิ่นถิ่นไทยเป็นอย่างมากนั้นคือ ผ้าไหมพื้นบ้าน ที่ถูกกำหนดขึ้น และเห็นได้จากที่คนในชุมชน สังคม ได้ขนานรับและปฏิบัติตาม นโยบายรัฐ โดยการสวมใส่ ครอบงำในหลากหลายรูปแบบ ทั้งสวมใส่เอง การจัดขบวนแห่ผ้าไหม การนำผ้าไหมมาประดับรถแห่ และการนำผ้าไหมมาวางขายในงานประเพณี เพื่อในคนนอกพื้นที่ที่มาเข้าร่วมงานได้เห็นและรู้จักงานผ้าไหมสุรินทร์ผ่านงานประเพณีขึ้นเขาสวาย

ภาพที่ 1 การแต่งกายด้วยชุดผ้าไหมมาร่วมงานประเพณีขึ้นเขาสวาย (ที่มา: สิริอุษัย ใจดีก, 2559)

ภาพที่ 2 ขบวนรถแห่ผ้าไหม (ที่มา: สิริอุษัย ใจดีก, 2559)

2. ประเพณีแซนโฎนตา คือ ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีท้องถิ่นของคนในชุมชนเขมรถิ่นไทย จังหวัดสุรินทร์ ได้สะท้อนให้เห็นบทบาทของผ้าทอพื้นบ้าน ผ่านการรื้อฟื้นและประดิษฐ์ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมโดยอ้างอิงความสัมพันธ์ในอดีต เป็นกระบวนการที่ชุมชนพยายามรื้อฟื้นความเป็นดั้งเดิมขึ้นมา ได้แก่ 1) การเซ่นไหว้ ซึ่งในเครื่องเซ่นไหว้จำเป็นต้องมีผ้าทอทั้งชายและหญิง ผ้าโสร่งผ้าขาวม้าของผู้ชาย ส่วนผู้หญิงจะเป็น ผ้าไหม ผ้าถุงผ้าสบที่อยู่ในเครื่องเซ่นไหว้ 2) การเทศกาล คือ ตอนเช้า 3:30 น. ชาวบ้านจะตื่นมาเซ่นไหว้กันอีกทีหนึ่ง คือการเอาข้าวของเครื่องใช้ ผ้าไหม อาหารคาวหวานใส่ในกระจื่อ ไปด้วยเพื่อให้หลวงพ่อบำเพ็ญพิธีเสร็จแล้วจึงจะเทศกาลรอบโบสถ์ ยกเว้นผ้าไหมที่เทแล้วชาวบ้านต้องเก็บกลับมาใช้ต่อ และ 3) การตื่นมาทำบุญในตอนเช้า ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องมีในทุก ๆ ปี ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงงานระดับจังหวัดจนนำไปสู่การกลายเป็นอัตลักษณ์ของงานประเพณีนี้ โดยปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐ เช่น อบจ. อบต. เข้ามามีส่วนส่งเสริมและรณรงค์การใช้ผ้าทอในงานประเพณีให้เห็นชัดเจนมากขึ้น

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการใช้ผ้าไหมในพิธีแซนโฎนตา ในระดับชุมชนบ้านตารอด ตำบลสวาย จังหวัดสุรินทร์ (ที่มา: สิริวิชัย ใจดีก , 2562)

ประเพณีหรืออดีต เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นได้เช่นเดียวกัน Eric Hobsbawm (1983) ได้กล่าวว่า ประเพณีที่ถูกสร้างขึ้น โดยปกติจะอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่รู้จักกันอยู่ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม และพิธีกรรมหรือสัญลักษณ์บางอย่างซึ่งมุ่งปลูกฝังคุณค่าและขนบธรรมเนียมบางอย่างด้วยการทำซ้ำ และประเพณีที่ถูกสร้างขึ้นนั้น มันต้องสร้างความต่อเนื่องกับประวัติศาสตร์ในอดีตให้ได้ เพื่อยืนยันถึงความเป็นจริง แต่ในบางครั้งประเพณีที่ถูกสร้างขึ้น ไม่จำเป็นต้องต่อเนื่องมาจากอดีต แต่เป็นการ เกิดการแตกแยกกับอดีตได้เช่นเดียวกัน แต่การสร้างประเพณีแล้วนำไปใช้เพื่ออธิบาย หรือประกอบกรปฏิบัติทางสังคมอื่น ๆ อาจก่อให้เกิดผลกระทบ เช่น ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของคนในกลุ่ม ในฐานะ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือความชอบธรรมกับสถาบันหรือคนบางกลุ่มในสังคม หรือเป็นการตอกย้ำค่านิยมความเชื่อดั้งเดิมที่มีอยู่ในสังคมนั้นอยู่แล้ว เช่นเดียวกับคนในชุมชนเขมรถิ่นไทย เมื่อมีงานประเพณีแซนโฎนตา ผ้าทอพื้นบ้านจะเป็นส่วนหนึ่งของงานพิธีกรรม ที่เป็นผลงานความภาคภูมิใจของคนในชุมชนที่ได้ผลิตขึ้นมาเอง ทำให้คนในท้องถิ่นรื้อฟื้นกิจกรรมบางอย่างขึ้นมาใหม่ พร้อมกับการพยายามรักษาพิธีกรรมเก่า และมีการสร้างองค์ประกอบใหม่ขึ้นมา ซึ่งทำให้การจัดกิจกรรมบางอย่างเชื่อมต่อกับกิจกรรมความเชื่อในอดีต โดยเกิดการผสมผสานรูปแบบของความบันเทิงที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตในเชิงเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของชุมชนมากขึ้น อย่างไรก็ตามผ้าทอพื้นบ้านก็ยังไม่สูญหายไปและยังคงเป็นส่วนหนึ่งในงานประเพณีของคนในชุมชน และจังหวัดโดยจะถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ผวจ.สุรินทร์ ประธานในพิธีเปิดงานประเพณีแซนโฌนตา ระดับจังหวัด (ที่มา: กรกนก แก้วเกิด, 2562)

ประเพณีแซนโฌนตา ได้สะท้อนให้เห็นบทบาทของผ้าทอพื้นบ้าน ผ่านการประดิษฐ์สร้างอัตลักษณ์วัฒนธรรมและศิลปะผ้าทอของคนในชุมชน โดยการสร้าง พื้นที่ทางสังคม เพื่อแสดงการใช้ผ้าทอพื้นบ้าน โดยสิ่งที่น่าสนใจ คือ การเกิดปรากฏการณ์ประเพณีประดิษฐ์ในกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอโดยชุมชนท้องถิ่น ผ่านผ้าทอพื้นบ้านที่นำเสนอ “บางส่วน” ของประวัติศาสตร์วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนชาติพันธุ์ท้องถิ่น เช่น การพ้อนรำด้วยการแต่งกายชุดผ้าไหม ทั้งชนชาติพันธุ์เขมร กูย และลาวในจังหวัดสุรินทร์ บริเวณหน้าอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง กลายเป็นอัตลักษณ์ร่วมกันของสังคมในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งไม่จำกัดว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใด อย่างไรก็ตามกระบวนการแสดงด้วยชุดผ้าไหมนี้ จำเป็นต้องมีการจัดการ ถ่ายทอด ประชาสัมพันธ์ที่สมดุล เพื่อให้เกิดคุณค่าทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจแก่กลุ่มคนในท้องถิ่น ดังนั้นจากกรณีอัตลักษณ์ของประเพณีแซนโฌนตาที่บริเวณหน้าอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง ที่ถูกสร้างขึ้นโดยหน่วยงานราชการ เพื่อเป็นภาพแทนในวัฒนธรรม เป็นเสมือนภาพชุมชนอุดมคติ ทั้งที่ความเป็นจริง ชุมชนกำลังเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือความเข้มแข็งของเครือญาติ ถือเป็นอำนาจของชาวบ้านที่เพียงพอหรือไม่ในการตั้งรับอย่างรู้ทัน

ประเพณีแซนโฌนตาก็เป็นการรื้อฟื้นและเป็นประเพณีประดิษฐ์ อีกประเพณีหนึ่ง โดยผู้วิจัยพบว่ามีการรื้อฟื้นทางศิลปวัฒนธรรมของผ้าทอพื้นบ้านโดยอ้างอิงความสัมพันธ์ในอดีต ขณะเดียวกันเป็นการผลิตวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ เพื่อรับใช้สถานการณ์ทางสังคม นอกจากนั้นประเพณีประดิษฐ์ของแซนโฌนตา ยังนำไปสู่การแปรรูปทางวัฒนธรรมทั้งที่ปรากฏในรูปแบบสื่อประเภทต่างๆ เช่นการ พ้อนรำ หน้าอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง โดยผู้พ้อนระสวมใส่ผ้าทอพื้นบ้านของชาติพันธุ์ตนเอง เป็นความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับระหว่างผ้าทอพื้นบ้านกับงานประเพณีที่แยกออกจากกันไม่ได้ งานประเพณีขึ้นเขาสวย และประเพณีแซนโฌนตาที่ดำรงอยู่คู่ชุมชนชาวไทยเชื้อสายเขมรมาช้านาน เป็นตัวอย่างวัฒนธรรมหนึ่งที่ได้รับการเลือกสรรเพื่อสืบทอดผ่านกระบวนการผลิตซ้ำ กับกระบวนการรื้อฟื้นและประดิษฐ์อัตลักษณ์ศิลปผ้าทอพื้นบ้านตั้งแต่อดีตสู่ปัจจุบัน โดยเทศกาลงานบุญประเพณีเหล่านี้เป็นสถานการณ์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ หนึ่งเพื่อตอบสนองกับกระแสบริโภคนิยมที่หันเหถึงอดีตที่เชื่อว่าจารีตประเพณีเหล่านี้มีความรุ่งเรืองมาก่อน และประเด็นหนึ่งก็เพื่อเป็นการต่อร่องทางศิลปวัฒนธรรม ในการยืนยันว่าความเป็นท้องถิ่นของตนนั้นมี อัตลักษณ์ อะไรบ้างในการสืบทอดและวิธีการดำรงอยู่ ดังที่ Eric Hobsbawm (1983) นักประวัติศาสตร์แนวสังคมนิยมได้เสนอว่า ประเพณีที่ถูกสร้างขึ้นหมายถึงแบบฉบับของการปฏิบัติชุดหนึ่ง โดยปกติจะรับรู้การจากพิธีกรรม หรือสัญลักษณ์ทั้งที่มุ่งปลุกฝังคุณค่าด้วยการทำอย่างซ้ำ ๆ ซาก ๆ ซึ่งมีนัยสัมพันธ์กับอดีต เมื่อความจริงแท้ของประเพณีทั้งที่ความจริงอาจจะเกิดจากความขัดแย้งระหว่างสิ่งเก่าและสิ่งใหม่ ทั้งนี้เพราะบางครั้งประเพณีเก่าไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ที่เปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องเกิดกระบวนการที่ทำให้มันกลายเป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากชาวชุมชนบ้านตารอด ตำบลสวย ได้สืบทอดและอนุรักษ์ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรไว้อย่างเข้มแข็ง พบว่า ยังคงรักษาและสืบทอดความเชื่อและวิถีปฏิบัติต่าง ๆ ในงานบุญทั้งประเพณีขึ้นเขาสวยและประเพณีแซนโฌนตา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวคิดหรือสาระสำคัญของประเพณีที่มุ่งเน้นให้คนที่มีชีวิตอยู่ได้ตอบแทนคุณคนตาย คนเป็น และเป็นพิธีกรรมที่คาบเกี่ยวกับความเชื่อในศาสนา ความเชื่อของท้องถิ่น และความเป็นสิริมงคลของชีวิต ซึ่งยังคงได้รับการรักษาและสืบทอดอย่างมั่นคงตามฐานความเชื่อเดิม ส่วนรูปแบบ ขั้นตอน หรือองค์ประกอบใน

งานประเพณีขึ้นเขาสวยและประเพณีแหวนโขนตาได้มีการปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทที่เปลี่ยนไปพร้อมกับการพัฒนาเมือง และการศึกษาของคนในชุมชน เป็นศิลปะวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในสังคมเขมรถิ่นไทย ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะผ้าทอพื้นบ้านของชุมชนผ่านงานประเพณี ทั้งศิลปะการแสดง ศิลปะลวดลายบนผืนผ้า นับว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของหลายฝ่ายที่องค์กรภายนอก และภายในเน้นให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดการตระหนักในวิถีชีวิตที่เป็นรากเหง้าดั้งเดิม ที่ปัจจุบันอาจหายไปสู่วิถีการปฏิบัติในรูปแบบใหม่มีความน่าสนใจ เพราะเป็นพื้นที่ที่อยู่มานานและมีการจัดพื้นที่ของบ้านให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ ศิลปะและวัฒนธรรมการทอผ้าของชุมชน ส่วนกิจกรรมการประกวดผ้าไหม ประกวดรถแห่ผ้าไหม กิจกรรมใส่ผ้าไหมขึ้นเขาสวย เป็นกิจกรรมเชิงวิถีชีวิตที่มุ่งสร้างและส่งเสริมการตระหนักรู้ในศิลปะวัฒนธรรมของท้องถิ่นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม และการสร้างรูปแบบของการรู้รักสามัคคีในชุมชน นำมาสู่การประชาสัมพันธ์ลวดลายศิลปะบนผ้าทอพื้นบ้านพร้อมกับการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมให้กับชุมชนบ้านตารอด ตำบลสวย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์อีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาผ้าทอพื้นบ้านในบริบทประเพณีท้องถิ่นที่เกิดจากการรื้อฟื้นและประดิษฐ์อัตลักษณ์ศิลปะผ้าทอของคนในชุมชนเขมรถิ่นไทยจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ประเพณีประดิษฐ์ ผ่านงานประเพณีขึ้นเขาสวยและประเพณีแหวนโขนตา ถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ของผ้าทอพื้นบ้านที่มีบทบาทต่อประเพณีและสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชน และในระดับจังหวัดว่าแนวคิดประเพณีประดิษฐ์ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ในงานประเพณีท้องถิ่นที่เกิดขึ้นช่วงปี พ.ศ.2559 เป็นต้นมา เป็นการประดิษฐ์ที่เกิดจากการนำผ้าทอพื้นบ้านมาผสมผสานความเป็นพิธีกรรมดั้งเดิมและประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์เป็นส่วนในการประกอบสร้างกิจกรรมที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ โดยมีผ้าไหมซึ่งมีชื่อเสียงของจังหวัดเข้าไปเกี่ยวข้อง ผ่านระบบความเชื่อ ทั้งยังเป็นประเพณีประดิษฐ์เสมือนกระจกสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่สัมพันธ์กัน ทำให้เห็นถึงวิธีการดำเนินชีวิตของชุมชนเขมรถิ่นไทยที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับผ้าทอพื้นบ้านอย่างขาดกันมิได้ เป็นประเพณีที่ต้องการเสนอว่าการนำผ้าทอที่มีลวดลายทางศิลปะอันสวยงามแฝงไปด้วยจิตวิญญาณของช่างทอสามารถสะท้อนปฏิบัติการและความสัมพันธ์ของผู้คน ชุมชนบริบทประเพณีท้องถิ่นสมัยใหม่ได้ ทำให้คนในชุมชนรื้อฟื้นกิจกรรมบางอย่างขึ้นมาใหม่ พร้อมกับพยายามรักษาพิธีกรรมเก่า และมีการสร้างองค์ประกอบใหม่ขึ้นมาผสมผสานรูปแบบของความบันเทิงที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตในเชิงเศรษฐกิจของชุมชนมากขึ้น อย่างไรก็ตามงานประเพณีขึ้นเขาสวยและประเพณีแหวนโขนตา ก็ยังไม่สูญหายไปและยังคงเป็นประเพณีของคนในท้องถิ่นโดยถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

การอภิปรายผล

จากการที่ผ้าทอพื้นบ้านเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญมากขึ้นในบริบทประเพณีท้องถิ่นตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 เป็นต้นมา และสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2563) นั้นทำให้ประเพณีเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการขายผ้าทอพื้นบ้านในงานประเพณี โดยในกรอบคิดเรื่องประเพณีประดิษฐ์ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผ้าทอพื้นบ้านกับประเพณีท้องถิ่นที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งพลวัต มีการสั่นไหวของวัฒนธรรม สังคม ที่ได้ไหลออกจากชุมชนสู่ระดับจังหวัด ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของเมธาวิ ศิริวงศ์ (2556, น.106) ระบุว่างานเทศกาลประเพณีแหวนโขนตาอำเภออุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ เป็นงานเทศกาลทางวัฒนธรรมที่พัฒนามาจากงานประเพณีแหวนโขนตาของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากประเพณีส่วนบุคคลเป็นประเพณีส่วนชุมชน ผสมพิธีกรรมแบบรัฐในลักษณะการรื้อฟื้น และสร้างตัวตนบุคคลสำคัญของท้องถิ่นในอดีตขึ้นมาอธิบาย สิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบใหม่ ๆ จากการศึกษาและอธิบายเรื่องราวความเป็นมาต่าง ๆ ของผ้าทอพื้นบ้านที่มีลวดลายทางศิลปะอันสวยงามซึ่งจะเป็นสิ่งที่มีความโดดเด่น สร้างความสุนทรีย์ในงาน

ประเพณีและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านพื้นที่ของประเพณีอันจะเป็นการขยายความรู้เรื่องประเพณี ประดิษฐ์ให้กว้างออกไปและก่อให้เกิดคุณูปการทางการศึกษาต่อไปสำหรับผู้สนใจในประเด็นเหล่านี้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมระหว่างกลุ่มคนในท้องถิ่นผ่านกระบวนการรื้อฟื้นและประดิษฐ์อัตลักษณ์ ศิลปะผ้าทอพื้นบ้าน

1.2 ควรสร้างชุดความรู้ที่เข้าใจเพื่อส่งต่อและสืบทอดความรู้ ของกระบวนการผลิตศิลปะลวดลายผ้าทอพื้นบ้านในชุมชน จากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง ในลักษณะการประยุกต์ใช้ร่วมสมัยที่ยังคงแก่นแท้ของศิลปะ วัฒนธรรมนั้น เพื่อไม่ให้ผ้าทอพื้นบ้านเขมรถิ่นไทยเป็นแค่กิจกรรมเพื่อตอบสนองแค่รายได้ของคนในชุมชน หรือกลายเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ใช้ในงานพิธีกรรม ใช้ในงานประกวด หรือการสวมใส่เพื่อเฉลิมฉลองในงานประเพณีท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน ในเวทีการท่องเที่ยว และตอบสนองความต้องการของคนภายนอกมากกว่าคนในชุมชนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบการจัดงานประเพณีท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาผ้าทอที่นำมาใช้ในงาน ประเพณีอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากสาขาการวิจัยและสร้างสรรค์ศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ ผศ.ดร.เมตตา ศิริสุข อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้คำปรึกษา และขอขอบคุณกลุ่มผู้ทอผ้าไหม ตลาดไหมได้ถูเรือน หมู่บ้านตาดรอด ชุมชนตำบลสวาย อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ข้อมูลจากประธานกลุ่มผู้ทอผ้าตลาดไหม ได้ถูเรือน นางประภา อิทธิผล ผู้ประสานงานหลักนายสิริณัฐย์ ใจดี ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถรวบรวมองค์ความรู้สู่แนวทางการ รื้อฟื้นและประดิษฐ์อัตลักษณ์ศิลปะผ้าทอของชุมชน เพื่อนำศิลปะผ้าทอพื้นบ้านมาใช้ในงานประเพณีท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร. (2555). *สรุปข้อมูลจังหวัดสุรินทร์*. สุรินทร์: สำนักงานจังหวัดสุรินทร์.
- เมธาวี ศิริวงศ์. (2556). *ประเพณีประดิษฐ์กับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมกรณีศึกษางานเทศกาลประเพณีแซนโฎนตา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา*. สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย. (2559). *โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการการขับเคลื่อนคลัสเตอร์ผ้าไหมตำบลสวาย*. สุรินทร์: องค์การบริหารส่วนตำบลสวาย
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ Identity การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์งานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์. (2536). *ผ้าไหมในวิถีไทยยุคและไทยเขมร*. สุรินทร์: รุ่งธนเกียรติออฟเซ็ทการพิมพ์.
- Eric, H. & Terence, R. (1983). *The Invention of Tradition*. Cambridge: University Press.